

1.

Sens mojego życia. Kim jestem?

I. PROSPEKT WARTOŚCI



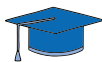
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualny i moralny



1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Rozwój intelektualny i moralny



1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kształtowanie dojrzałości osobowej



1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Cel, jako odzwierciedlenie ludzkich dążeń, staje się źródłem sensu życia.
- Potrzeba autorytetu w procesie formowania własnej tożsamości i kształtu własnego życia.
- Życie człowieka jest powołaniem.
- Pytanie o sens życia, o własne miejsce w świecie i o ostateczne przeznaczenie – wyraża odwieczne poszukiwanie prawdy przez człowieka.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE



Normy

- Odkrycie własnych zalet i wad jest motorem do twórczej pracy nad sobą¹.
- Praca nad sobą jest drogą do kształtowania pełni człowieczeństwa².
- Dojrzałość osobowa opiera się na asymilacji wartości.

Zasady

- Uczę się trzeźwej autorefleksji i samooceny.
- Ćwiczę się w podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji i ponoszeniu za nie konsekwencji.
- Poszerzam moją wiedzę moralną i filozoficzną, aby mieć ukształtowany światopogląd.
- Świadomie wybieram wartości, którymi chcę kierować się w życiu.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW



Normy

- O dojrzałości osoby decyduje rozpoznanie wartości, prawidłowa ich ocena oraz akceptacja.
- Człowiek rozwija swoją osobowość, kształtując swoje myśli, decyzje, wybory i czyny w duchu wartości.

¹ „Nawet czasem nie zaszkodzi, jak się nad sobą zamyślisz i zmartwisz. Nawet czasem nie zaszkodzi, jak się na siebie zgniewasz. To lepsze, niż gdybyś miał lekkomyślnie przeżywać swoją młodość i gubić wielki skarb, wielki, niepowtarzalny skarb, który w sobie nosisz, którym jesteś ty sam – każdy, każda. Tego nas uczy Chrystus, tego nas uczy Chrystus o każdym z nas i dlatego wam, młodym, nie wolno stracić z Nim kontaktu, nie wolno zgubić Jego wejrzenia, bo jeśli by to się stało, przestaniecie wiedzieć, kim jesteście, przestaniecie odczuwać, jakim skarbem jest każdy z was, życie każdego z was, osobowość każdego z was – jedyna, niepowtarzalna”. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w czasie Mszy św. dla alumnów, młodzieży zakonnej i służby liturgicznej, Częstochowa, 6.06.1979, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2006, s. 114.

² „Odkrywamy więc siebie: odkrywamy w sobie człowieka wewnętrznego z jego właściwościami, talentami, szlachetnymi pragnieniami, ideałami – ale równocześnie odkrywamy słabości, wady, złe skłonności, egoizm, pychę, zmysłowość. Czujemy doskonale, że o ile pierwsze rysy naszego człowieczeństwa zasługują na to, aby je rozwijać i umacniać – to drugie musimy przewyciężać, zwalczać, przetwarzać. W ten sposób – w żywym kontakcie z Panem Jezusem, w kontakcie ucznia z Mistrzem – rozpoczyna się i rozwija najwspanialsza działalność człowieka; nosi ona nazwę: praca nad sobą. Praca ta ma na celu kształtowanie samego swego człowieczeństwa”. Tamże, s. 113-114.

- Podążanie ku wartościom jest odpowiedzią człowieka na jego pragnienie szczęścia.

Zasady

- Poprzez rozmowy, odpowiednie lektury oraz przykład własnego życia ukazuję dziecku potrzebę i piękno budowania swojego życia na wartościach chrześcijańskich.
- Uświadamiam mojemu dziecku jego talenty i zdolności oraz dobre cechy. Pomagam też ukierunkować jego wybory tak, by te dobre strony mogły być rozwijane.
- Nie boję się rozmawiać z młodym człowiekiem o jego złych zachowaniach, cechach lub wyborach, motywuję go do podjęcia pracy nad sobą.



1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Człowieka nie można mierzyć jedynie na podstawie jego osiągnięć. Człowieka trzeba mierzyć miarą rozpoznanych i doświadczanych wartości.
- Edukacja winna przyczyniać się do rozwoju całej osoby: jej zdolności intelektualnych, wymiaru duchowego, emocjonalnego i fizycznego.
- Szkoła jest miejscem nabywania cnót społecznych.

Zasady

- Reaguję na każdą formę dyskryminacji i poniżania uczniów słabszych.
- Nie ulegam negatywnej opinii większości, przyznaję każdemu równe prawo do szacunku i przemiany.
- Uczę moich wychowanków, aby stawiali sobie wysokie wymagania.
- Traktuję każdego ucznia jako niepowtarzalną osobę, nie jako materiał, który można dowolnie formować.
- Podkreślam, że każdy uczeń jest wyjątkowy i potrzebny.



1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie dzielą się na grupy. Każda z grup otrzymuje streszczenie definicji człowieka w ujęciu najważniejszych systemów filozoficznych i światopoglądowych. Na podstawie tych koncepcji mają zastanowić się nad tym, jakie konsekwencje historyczne i społeczne ma określona filozofia człowieka.

Uczniowie przygotowują opis znanej osoby, która jest dla nich inspiracją i autorytetem. Opowiadają o niej na zajęciach i próbują scharakteryzować wartości jakimi posługiwała/posługuje się w życiu.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młody człowiek posiada prawidłowy osąd siebie: jest świadomy swoich dobrych cech i wad. Kończąc okres edukacji szkolnej, ma określoną hierarchię wartości, potrafi zgodnie z nimi kształtować swoje życie, podejmować decyzje. Ma własne zdanie, którego potrafi bronić³.



1.10. ZAGROŻENIA

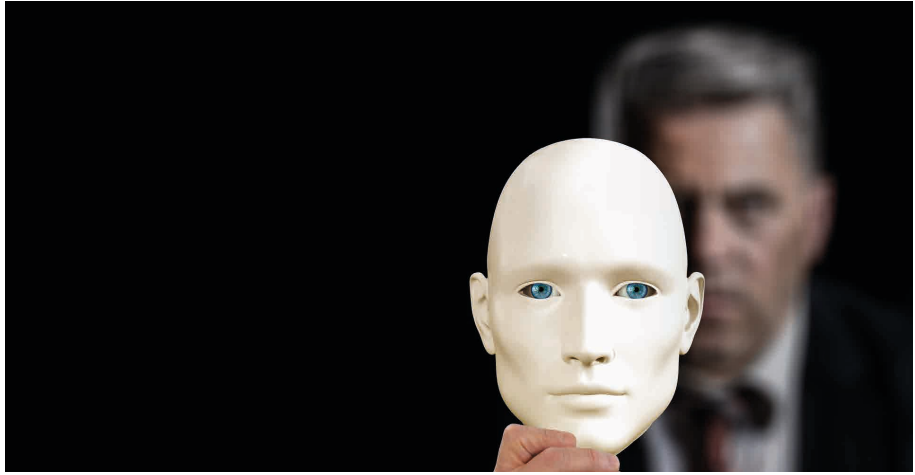
Atmosfera nudy, konformizmu i materializmu w rodzinie zabija zainteresowania, nie pozwala odkryć i rozwinąć zdolności, osłabia wysiłek konieczny do podjęcia pracy nad sobą⁴. Sytuacje przemocy, nacisku i nadużywania władzy w rodzinie lub szkole niszczą naturalną potrzebę stanowienia o sobie, odwagę podejmowania decyzji. Brak formacji intelektualno-moralnej oraz pozytywnych autorytetów zamyka młodemu człowiekowi drogę do odnalezienia pozytywnych wartości i wzorów, które pokierują jego życiem. Młodzież gubi się w gąszczu narastających obowiązków i oczekiwań ze strony rodziców, nauczycieli oraz innych osób, które wywierają na nich presję. Może temu towarzyszyć poczucie osamotnienia i bycia niepotrzebnym, a także bierność i zamknięcie się w sobie. Mimo to młoda osoba oczekuje wsparcia, pomocy, akceptacji siebie przez najbliższe otoczenie – rodziców, nauczycieli, wycho-



³ „Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje «Westerplatte». Jakiś wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. Jakąś słuszną sprawę, o którą nie można nie walczyć. Jakiś obowiązek, powinność, od której nie można się uchylić. Nie można «zdezterować». Wreszcie – jakiś porządek prawd i wartości, które trzeba «utrzymać» i «obronić», tak jak to Westerplatte, w sobie i wokół siebie. Tak, obronić dla siebie i dla innych”. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w czasie liturgii słowa skierowana do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte, Gdańsk, 12.06.1987, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 481.

⁴ „Ta moc potrzebna jest, by żyć na co dzień odważnie, także w sytuacji obiektywnie trudnej, aby dochować wierności sumieniu w studiach, w pracy zawodowej, by nie ulec modnemu dziś konformizmowi, by nie milczeć, gdy drugiemu dzieje się krzywda, ale mieć odwagę wyrażenia słusznego sprzeciwu i podjęcia obrony. «Więcej być». Dzisiejsze «więcej być» młodego człowieka to odwaga trwania pełnego inicjatywy – nie możecie z tego zrezygnować, od tego zależy przyszłość każdego i wszystkich – trwania pulsującego świadectwa wiary i nadziei. «Więcej być» to na pewno nie ucieczka od trudnej sytuacji”. Tamże.

wawców, lecz także rówieśników. Potrzebuje nadziei i silniejszej wiary we własne możliwości.



II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Na etapie adolescencji osoby młode charakteryzują się zagubieniem, brakiem pewności siebie, odrzuceniem starych autorytetów, a jednocześnie wyraźną potrzebą odnalezienia własnego miejsca w świecie i poszukiwania sensu życia. Przejawy kryzysu tożsamości wskazują, że etap rozwoju, przez który przechodzą, jest skomplikowany. W jego wyniku młodzież często nie rozumie siebie samych ani otaczającej rzeczywistości.

Hierarchia własnych wartości może okazać się pomocna przy próbie odnalezienia odpowiedzi na pytanie „kim jestem?”. Od dzieciństwa jesteśmy wychowywani w duchu pewnej moralności. Niektórzy wraz z procesem dojrzewania uczą się świadomie wybierać własne wartości. Odkrywają, które z nich są dla nich najważniejsze. Czasem obalają wartości przekazane od rodziców i dobierają własne, uczą się żyć według nich. Wartości pozwalają człowiekowi kierować swoim życiem i realizować siebie w zgodzie z własnym „ja”.

W okresie dorastania młodzież weryfikuje swoje zachowanie, doświadczenia, własne zalety i wady chcąc na nowo określić kim jest dla siebie samej

i dla otoczenia. Z jednej strony uczy się poczucia własnej wartości, ale z drugiej liczy na zrozumienie własnej odrębności i odmienności.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM



Stephen Hawking został uznany za jeden z największych umysłów naszych czasów. Jego osiągnięcia dotyczą teoretycznej kosmologii oraz grawitacji kwantowej. Dostał najważniejsze nagrody i wyróżnienia, choć nigdy nie otrzymał Nagrody Nobla. W swojej autobiografii „Moja krótka historia” opisuje, jak kształtowały i rozwijały się jego losy naukowe oraz jak jego choroba nie pokrzyżowała mu planów na dobre i wartościowe życie. Przykuła go ona do inwalidzkiego wózka, odebrała mowę, uniemożliwiła pisanie, ale nie odebrała sensu bycia i działania.

W wieku dwudziestu jeden lat zdiagnozowano u niego stwardnienie zanikowe boczne. Jego autobiografia stanowi źródło inspiracji. Hawking mógł w pewnym momencie swojego życia stwierdzić, iż nieuleczalna choroba skazuje go na gorsze, trudne życie, niezgodne z jego oczekiwaniami i marzeniami, ale tak się nie stało.

Kiedy miałem dwadzieścia jeden lat i zachorowałem na ALS, uważałem, że to strasznie niesprawiedliwe. Dlaczego coś takiego zdarzyło się akurat mnie? Myślałem, że moje życie się skończyło i że nigdy nie zrealizuję potencjału, który – jak czułem – we mnie drzemał. Jednak teraz, pięćdziesiąt lat później, mogę być po cichu zadowolony z życia. Byłem dwukrotnie żonaty i mam troje pięknych, zdolnych dzieci. Odniosłem sukcesy w karierze naukowej, [...] chociaż na razie nie dostałem Nagrody Nobla. [...] Niepełnosprawność nie stanowiła dla mnie poważnej przeszkody w pracy naukowej. Właściwie pod pewnymi względami była wręcz zaletą: nie musiałem prowadzić wykładów i zajęć ze studentami ani zasiadać w nudnych komisjach.

S. Hawking, *Moja krótka historia*, w: J. Kościerzyńska, M. Chmiel, M. Szulc, A. Gorzałczyńska-Mróż, *Nowe słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy siódmej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2017, s. 303.

W powyższym fragmencie Stephen Hawking prezentuje swoje osiągnięcia. Wskazuje, że niepełnosprawność nie zablokowała jego potencjału i nie była przeszkodą w realizacji marzeń. Jako człowiek ze ściśle określonymi celami dążył do samorealizacji i poszukiwania prawdy. Znalazł własne miejsce w świecie

i czerpał radość z każdego dnia. Był wdzięczny za wspaniałe, długie życie. Jego tożsamość wyznaczała stosunek do siebie samego i stosunek do innych ludzi. Pozytywne przekonanie na temat własnej osoby korzystnie wpływały na interpretowanie otaczającego świata społecznego.

Przytoczony fragment autobiografii Stephena Hawkinga mocno akcentuje to, że każdy człowiek jest wyjątkowy i potrzebny. Dzięki wsparciu może rozwijać swoje umiejętności i kształtować swoje życie tak, aby być z niego zadowolonym i cenić jego wartość. Życie człowieka jest powołaniem.



III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE



Jan Paweł II, *Prawdziwy wymiar człowieka. Spotkanie Ojca Świętego Jana Pawła II z młodzieżą akademicką*, Warszawa 3.06.1979, w: tegoż, *Wytyrni na głębie! Ojciec Święty do młodych Polaków*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2006, s. 7.

Pytanie o to kim jestem, stawiacie sobie zapewne już od dawna. Jest to pytanie poniekąd najciekawsze. Pytanie podstawowe. Jaką miarą mierzyć człowieka? Czy mierzyć go miarą sił fizycznych, którymi dysponuje? Czy mierzyć go miarą zmysłów, które umożliwiają mu kontakt z zewnętrznym światem? Czy mierzyć go miarą inteligencji, która sprawda się poprzez wielorakie testy czy egzaminy?

Odważcie się przyjąć tę miarę, którą pozostawił nam Chrystus w wieczerniku Zielonych Świąt, a także w wieczerniku naszych dziejów. Odważcie się spojrzeć na swoje życie w jego bliższej i dalszej perspektywie, przyjmując za prawdę to, co św. Paweł napisał w swoim Liście do Rzymian: „Wiemy przecież, że całe stworzenie aż dotąd jęczy i wzdycha w bólach rodzenia” (Rz 8,22) – czyż nie jesteśmy świadkami tych bólów? Bowiem „stworzenie z upragnieniem oczekuje objawienia się synów Bożych” (Rz 8,19). A więc oczekuje nie tylko na to, że uniwersytety i różnego typu wyższe uczelnie, a przedtem średnie, a przedtem podstawowe szkoły przygotowują inżynierów, lekarzy, prawników, filologów, historyków, humanistów, matematyków i techników, ale oczekuje na objawienie się synów Bożych! Oczekuje od was tego objawienia – od was, którzy w przyszłości będziecie lekarzami, technikami, prawnikami, profesorami... Zrozumcie, że człowiek stworzony przez Boga na Jego obraz i podobieństwo, jest równocześnie wezwany w Chrystusie do tego, aby w nim objawiło się to, co jest z Boga. Aby w każdym z nas objawił się w jakiejś mierze Bóg. Pomyślcie nad tym! Wchodząc na szlak mojej pielgrzymki po Polsce – do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie, św. Stanisława w Krakowie, na Jasną Górę – będę wszędzie prosił z całego serca Ducha Świętego: o taką dla was wiadomość, o takie poczucie sensu i wartości życia. O taką przyszłość dla was, o taką przyszłość dla Polski.

Jan Paweł II, *Prawdziwy wymiar człowieka. Spotkanie Ojca Świętego Jana Pawła II z młodzieżą akademicką*, Warszawa, 3.06.1979, w: tegoż, *Wyptyń na głębie! Ojciec Święty do młodych Polaków*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2006, s. 9.

Życie nie jest zwyczajnym następstwem praw i przypadkowości materii, ale we wszystkim i równocześnie ponad wszystkim jest osobowa wola, jest Duch, który w Jezusie objawił się jako Miłość. Sarkofagi z początków chrześcijaństwa obrazują to pojmowanie nadziei, bowiem w obliczu śmierci pytanie o sens życia jest nieuniknione. Postać Chrystusa przedstawiają na antycznych sarkofagach przede wszystkim dwa obrazy: filozofa i pasterza. Na ogół filozofia nie była wówczas rozumiana jako trudna dyscyplina akademicka, jak przedstawia się ją dzisiaj. Filozof był raczej tym, który potrafił nauczać podstawowej sztuki: sztuki bycia prawym człowiekiem, sztuki życia i umierania.

Benedykt XVI, enc. *Spe salvi*, 5-6, wyd. M. Kraków 2007.



3.2. PISMO ŚWIĘTE

Panie, przenikasz i znasz mnie,
 Ty wiesz, kiedy siadam i wstaję.
 Z daleka przenikasz moje zamysły,
 widzisz moje działanie i mój spoczynek
 i wszystkie moje drogi są Ci znane.
 Ty ogarniasz mnie zewsząd
 i kładziesz na mnie swą rękę.
 Przedziwna jest dla mnie Twa wiedza,
 zbyt wzniosła: nie mogę jej pojąć.
 Ty bowiem utworzyłeś moje nerki,
 Ty utkałeś mnie w łonie mej matki.
 Dziękuję Ci, że mnie stworzyłeś tak cudownie,
 godne podziwu są Twoje dzieła.
 I dobrze znasz moją duszę,
 nie tajna Ci moja istota,
 kiedy w ukryciu powstawałem,
 utkany w głębi ziemi.
 Mnie w załóżku widziały Twoje oczy
 i w Twojej księdze zostały spisane wszystkie;
 dni, które zostały przeznaczone,
 chociaż żaden z nich [jeszcze] nie nastał.
 Wybadaj mnie, Boże, i poznaj me serce;
 doświadcz mnie i poznaj moje troski,
 i zobacz, czy jestem na drodze nieprawości,
 a skieruj mnie na drogę odwieczną! (Ps 139, 1-3.5-6.13-16.23-24).
 Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec:
 zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi:
 i rzeczywiście nimi jesteśmy.
 Świat zaś dlatego nas nie zna,
 że nie poznał Jego.
 Umiłowani, obecnie jesteśmy dziećmi Bożymi,
 ale jeszcze się nie ujawniło,
 czym będziemy.



Wiemy, że gdy się objawi,
będziemy do Niego podobni,
bo ujrzymy Go takim, jakim jest.
Każdy zaś, kto pokłada w Nim tę nadzieję,
uświęca się podobnie jak On jest święty (1 J 3,1-3).

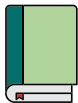
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Pragnienie Boga jest wpisane w serce człowieka, ponieważ został on stworzony przez Boga i dla Boga. Bóg nie przestaje przyciągać człowieka do siebie i tylko w Bogu człowiek znajdzie prawdę i szczęście, których nieustannie szuka. Szczególny charakter godności ludzkiej polega na powołaniu człowieka do łączności z Bogiem. Człowiek jest zaproszony do rozmowy z Bogiem już od chwili narodzin: istnieje on bowiem tylko dlatego, że stworzony przez Boga z miłości jest zawsze z miłości zachowywany, i nie żyje w pełnej zgodności z prawdą, jeżeli w sposób wolny nie uzna tej miłości i nie odda się Stworzycielowi (KKK 27).



Por. KKK 28-35.





IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

- Benedykt XVI, enc. *Spe salvi*, wyd. M, Kraków 2007.
- Galarowicz J., *Człowiek jest osobą. Podstawy antropologii filozoficznej Karola Wojtyły*, wyd. Antyk, Kęty 2000.
- Głaz S., *Sens życia*, wyd. WAM, Kraków 1998.
- Grulkowski B., *Postawy „być” i „mieć” a poczucie sensu życia*, wyd. Szymon Kujawski, Gdańsk 1998.
- Guardini R., *Wolność, łaska, los. Rozważania o sensie istnienia*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 1995.
- Jak odkrywać sens ludzkiego życia*, red. J. Augustyn, wyd. WAM, Kraków 1997.
- Jan Paweł II, *Serce pragnie sensu. Motywy życia i nadziei*, wyd. Grupa IMAGE, Warszawa 1991.
- Jan Paweł II, *Prawdziwy wymiar człowieka. Spotkanie Ojca Świętego Jana Pawła II z młodzieżą akademicką*, Warszawa, 3.06.1979, w: tegoż, *Wyłyn na głębie! Ojciec Święty do młodych Polaków*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2006, s. 5-10.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Kowalczyk S., *Z refleksji nad człowiekiem. Człowiek – społeczność – wartość*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1995.
- Krąpiec M., *Ja – człowiek*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1991.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Pronzato A., *Tysiąc jeden powodów, aby żyć*, wyd. Salwator, Kraków 2005.
- Styczeń T., *Urodziłeś się, by kochać*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993.
- Swieżawski S., *Istnienie i tajemnica*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993.
- Tomasz z Akwinu, św., *Traktat o człowieku*, wyd. Więź, Warszawa 2002.